

[Indenrigs- og helligministeren.]

I valglovskommissionen har denne side af sagen været genstand for en del drøftelser. Socialdemokratiet, venstre og det konservative folkeparti har principielt været stemt for at stramme betingelserne for andel i tillægsmandaterne. De tre partier mener, at der må stilles det krav til en meningsretning her i landet, at den har nået en vis, ikke ubetydelig udbredelse, før den kan forlange at blive repræsenteret på rigsdagen og få medindflydelse på statsstyret. Hvor meget man så skal forlange, derom kan man diskutere.

Oprindeligt opererede de tre partier med en regel om, at der skulle være opnået mindst 4 pct. af stemmerne i hele landet — altså ca. 85 000 stemmer. Under diskussionen herom i og udenfor kommissionen nåede man til den erkendelse, at en grov procentregel kunne komme til at virke usmidig, og de tre partier stillede da i kommissionen det lempeligere forslag, som stilles her i § 43. Efter dette skal et parti kunne opnå tillægsmandater, når det har opnået et kredsmandat et eller andet sted i landet. I Jylland skal et parti således blot i en af de tyndere befolkede egne have en halv snes tusind stemmer i en enkelt amtskreds, for at det får fuld andel i tillægsmandaterne.

Har partiet ikke fået et kredsmandat og altså ikke haft den lokaltilknytning, som man mener at måtte tilgodese, kan det alligevel få fuld repræsentation efter sit stemmetal, hvis det i hvert af de 3 hovedområder, hovedstaden, øerne og Jylland, har fået lige så mange stemmer, som der i området er afgivet pr. kredsmandat — det er i så fald en folkebevægelse med rødder overalt i landet —, og det vil sige, at godt 50 000 stemmer, fordelt jævnt over hele landet, kan give partiet fuld repræsentation.

Endelig indeholder forslaget den regel, at et parti under alle omstændigheder vil få fuld andel i tillægsmandaterne, hvis det får 60 000 stemmer, og det uden hensyn til, hvorledes dets stemmetal er fordelt over landet. Man har nævnt, at denne regel skulle være ensbetydende med, at kravet om 4 pct. er sat ned til 3 pct. Men det er ikke rigtigt. For det første ligger 60 000 under 3 pct. af det stemmetal, man må forvente ved valgene efter nedsættelsen af valgretsaldern, men derudover ligger de 60 000 som en fast grænse, et fast tal, uden hensyn

til den ret store forøgelse i antallet af vælgere, som vi ser fra valg til valg.

Der stilles altså ikke hermed uoverstigelige krav til nye partier, når disse partier blot har nogen tilslutning i befolkningen; men der opstilles et mere betryggende værn end det nuværende mod en splittelse af rigsdagen i mange uansvarlige og uarbejdsdygtige sekter og smågrupper. I den indstilling, som disse bestemmelser er udtryk for, ligger der ejheller nogen udemokratisk tankegang eller et ønske om partimonopoler, og hvad man ellers fra forskellig side har fremsat af påstande. Og der ligger heller ikke nogen krænkelse af forholdstalsvalgmanen deri. Man kan meget vel opretholde denne, uden at man af den grund behøver at ende i det, man sommetider kalder „en polsk rigsdag“.

Lad os dog endelig ikke prøve på at bilde hinanden ind, at de diskuterede skranker omkring adgangen til tillægsmandater er udtryk for afvigelser fra demokratiske grundsætninger. Man vil vel ikke bestride, at både Norge og Sverige er ægte demokratier — og dog kender man i disse lande slet ikke begrebet tillægsmandater, men fordeler mandaterne i hver amtskreds uden udligning. Dèr er det ulige sværere for et lille parti at komme frem, end selv en 4 pct. regel ville have gjort det herhjemme. I det demokratiske England hylder man som bekendt endnu flertalsvalg i enkeltmandskredse, og i Vesttyskland, hvor man er blevet klog af skade, er gennemført en 5 pct.-regel.

Efter denne omtale af valglovsforslagets regler om valgopgørelsen, og hvad der står i forbindelse dermed, skal jeg kort ridsse de ændringer op, som forslaget iøvrigt betyder i forhold til den gældende valglov.

Med hensyn til forslaget bestemmelser om valgenes opgørelse, mandatfordeling o. s. v. skal jeg nævne, at „den stedlige fordeling“ af mandaterne efter forslaget skal foretages efter samme regler som nu, d. v. s. at man fortsat inddeler landet i 3 områder, hovedstaden, øerne og Jylland.

Inddelingen i opstillingskredse er efter forslaget omtrent uændret. Kun i København foreslår man oprettelse af to nye opstillingskredse ved deling af to af de største kredse, 9. kreds, Sundby, og 14. kreds, Valby. Og i Københavns amtsrådskreds foreslås også Køgekredsen delt ved udskillelse af en Hvidovre kreds, der skal omfatte